

รางวัลชาวพุทธ 24 ปี วิสาขบูชาวันสำคัญของโลก

Buddhism's Award 24th Anniversary International Vesak Day

พระครูศรีธรรมวารารณ ธรรมปสฺสโก (นำประเสริฐ)¹

นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม¹

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี¹

Phra Khru Si Thammawaraporn Thamapasattho (Nam Prasert)¹

Master of Arts students Department of Social Development ¹

Mahachulalongkornrajavidyalaya University¹

Buddhaphanya Sri Thawarawadee Buddhist College¹

บทคัดย่อ

วันวิสาขบูชา นับว่าเป็นวันสำคัญสากลทางพระพุทธศาสนา สำหรับชาวพุทธทุกนิกายทั่วโลก เป็นวันหยุดราชการในหลายๆ ประเทศ อีกทั้งยังเป็นวันสำคัญในระดับนานาชาติตามข้อมติของสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ เนื่องจากเป็นวันคล้ายวันที่เกิดเหตุการณ์สำคัญที่สุดในพระพุทธศาสนา 3 เหตุการณ์ ได้แก่ การประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพานของพระพุทธโคดม ซึ่งทั้ง 3 เหตุการณ์นี้ได้เกิดขึ้นตรงกัน ณ วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 หรือวันเพ็ญแห่งเดือนวิสาขะ ชาวพุทธจึงถือว่าเป็นวันที่รวมการเกิดเหตุการณ์อันน่าอัศจรรย์ยิ่ง และเรียกการบูชาในวันนี้ว่า วิสาขบูชา ย่อมาจาก วิสาขปุรณมีบูชา หมายถึง การบูชาในวันเพ็ญเดือนวิสาขะ

คำสำคัญ: รางวัลชาวพุทธ, วิสาขบูชา, วันสำคัญสากลของโลก

Abstract

Vesak Day was an international important for Buddhism. Therefore, all sect around the world for Buddhist were holiday for many countries too. So that, it was an important for international according to resolution of United Nations General Assembly an important for 3 events mean birth enlighten and pass away of Buddha. There were 3 events took place on full moon day 6th month or full moon of Vesak Day. Therefore, Buddhism was regraded 3 miracle events to be homage and called this today, Vesak Day. The imbrication from full moon of Vesak Day mean homage for Vesak month.

Keywords: Buddhism's Award, International, Vesak Day.

1. ประวัติวันวิสาขบูชาในประเทศไทย

จากหลักฐานพบว่า วันวิสาขบูชา ได้เริ่มขึ้นครั้งแรกเมื่อสมัยสุโขทัยเป็นราชธานี ซึ่งสันนิษฐานว่าได้รับแบบแผนมาจากลังกาเมื่อประมาณ พ.ศ. 420 โดยพระเจ้าภาติกราช กษัตริย์แห่งกรุงลังกาได้เป็นผู้ประกอบพิธีวิสาขบูชาขึ้นเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา นับจากนั้น กษัตริย์แห่งลังกาพระองค์อื่น ๆ ก็ได้ถือปฏิบัติประเพณีวิสาขบูชาสืบต่อกันมา ส่วนการเผยแพร่เข้ามาในประเทศไทยนั้นอาจเป็นเพราะเมื่อครั้งสมัยสุโขทัยประเทศไทยมีความสัมพันธ์ด้านพระพุทธศาสนากับประเทศลังกาอย่างใกล้ชิด จะเห็นได้ว่ามีพระสงฆ์จากเมืองลังกาหลายรูปเดินทางเข้ามาเผยแพร่พระพุทธศาสนาและนำการประกอบพิธีวิสาขบูชาเข้ามาปฏิบัติในประเทศไทยด้วย ซึ่งการปฏิบัติพิธีวิสาขบูชาในสมัยสุโขทัยนั้น ได้มีการบันทึกเอาไว้ในหนังสือ นางนพมาศ สรุปลงความได้ว่า เมื่อถึงวันวิสาขบูชา พระเจ้าแผ่นดิน ข้าราชการบริพาร ทั้งฝ่ายหน้า และฝ่ายใน ตลอดทั้งประชาชนชาวสุโขทัย จะช่วยกันประดับตกแต่งพระนคร ด้วยดอกไม้ พร้อมกับจุดประทีปโคมไฟให้ดูสว่างไสวไปทั่วพระนคร เป็นเวลา 3 วัน 3 คืน เพื่อเป็นการบูชาพระรัตนตรัย ขณะที่พระมหากษัตริย์ และบรมวงศานุวงศ์ ก็ทรงศีล และทรงบำเพ็ญพระราชกุศลต่าง ๆ ครั้นตกลเวลาเย็นก็เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ และนางสนองพระโอษฐ์ตลอดจนข้าราชการทั้งฝ่ายหน้า และฝ่ายในไปยังพระอารามหลวง เพื่อทรงเวียนเทียนรอบพระประธาน ส่วนชาวสุโขทัยจะรักษาศีล ฟังธรรม ถวายสลากภัต สังฆทาน อาหารบิณฑบาตแด่พระภิกษุสามเณร บริจาคทานแก่คนยากจน ทำบุญไถ่ชีวิตสัตว์ ฯลฯ



ภาพจาก สารานุกรมวิกิพีเดีย

2. รางวัลชาวพุทธ

ทราบหรือไม่ว่า เพราะเหตุใด “วันวิสาขบูชา Vesak Day” จึงเป็นวันสำคัญสากลของโลก (International Day) แน่นนอนที่สุดในหลายท่านที่เป็นนักศึกษาชั้นคั่นคว่ำ เป็นหนอนหนังสือ ในยุคโลกาภิวัตน์ ก็คงถึงบางอ้อแล้ว และคงมีอีกหลายท่านที่อาจจะ...เอ๊ะ...ยังไม่เคยทราบมาก่อน ว่าวันวิสาขบูชา วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาได้รับการประกาศและยอมรับทั่วโลกว่าเป็นวันสำคัญสากลของโลก ครบ 24 ปี หรือ 2 ทศวรรษกว่าแล้ว ซึ่งมีความเป็นมา ดังนี้

วันวิสาขบูชา องค์การสหประชาชาติได้กำหนดให้วันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญสากลของโลก โดยเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2542 ที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยสามัญ ครั้งที่ 54 ได้พิจารณาระเบียบวาระ

ที่ 174 International recognition of the Day of Vesak โดยมีความสำคัญที่ระบุว่า เนื่องด้วยพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดศาสนาหนึ่งของโลก มีหลักคำธรรมคำสอนที่ได้หล่อหลอมจิตวิญญาณของมนุษยชาติมานาน ควรที่จะได้รับยกย่องกันทั่วโลก จึงมีมติประกาศให้วันวิสาขบูชา ซึ่งตรงกับวันเพ็ญเดือนพฤษภาคมเป็นวันสำคัญสากลนานาชาติ (International Day)

สหประชาชาติตั้งวันวิสาขบูชา Vesak Day เป็นวันสำคัญสากลของโลก โดยการนำเสนอของประเทศศรีลังกา และมีมติเป็นเอกฉันท์ในที่ประชุมสมัชชาครั้งนี้ โดยให้เหตุผลว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นมหาบุรุษผู้ให้ความเมตตาต่อหมู่มวลมนุษย์ เปิดโอกาสให้ทุกศาสนาสามารถเข้ามาศึกษาพระพุทธศาสนาได้ เพื่อพิสูจน์หาข้อเท็จจริงได้โดยไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธ และทรงสั่งสอนทุกคนโดยไม่คิดค่าตอบแทน ในการพิจารณา ประธานสมัชชาฯ ครั้งนั้นได้เชิญผู้แทนจากประเทศศรีลังกาขึ้นกล่าวนำเสนอร่างข้อมติ และเชิญผู้แทนไทย พม่า สิงคโปร์ บังคลาเทศ ภูฏาน เนปาล ปากีสถาน อินเดีย สเปน จีนกล่าวถ้อยแถลง สรุปความได้ว่า วันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญของพุทธศาสนิกชนทั่วโลก เพราะเป็นวันที่พระพุทธเจ้าประสูติ ตรัสรู้ เสด็จดับขันธปรินิพพาน พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน ให้มวลมนุษย์มีเมตตาธรรมและขันติธรรมต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ทั้งหลาย เพื่อให้เกิดสันติสุขในสังคม อันเป็นแนวทางของสหประชาชาติ จึงขอให้ที่ประชุมรับรองข้อมตินี้ ซึ่งเท่ากับเป็นการรับรองความสำคัญของพุทธศาสนาในองค์การสหประชาชาติอีกด้วย

3. ความหมายของวันวิสาขบูชา

ความหมายของวันวิสาขบูชา คำว่า “วิสาขะ” นั้น เป็นภาษาบาลี แปลว่า เพ็ญเดือน 6 ส่วนในภาษาสันสกฤตเรียกว่า “ไวสาขะ” พระพุทธศาสนาในประเทศไทยเรียกเป็นภาษาบาลีว่า วิสาขะ วิสาขบูชา คือ การบูชาในเดือน 6 ศรีลังกาเรียกว่า วิสัค หรือ เวสัค (Vesak) จนกลายเป็นชื่อภาษาอังกฤษติดปากว่า Vesak หรือ Vesak Day อีกทั้งองค์การสหประชาชาติประกาศยอมรับวันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญของโลก โดยใช้คำแทนวันวิสาขบูชาว่า Vesak ตามชาวศรีลังกา

ในประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ แถบเอเชียอาคเนย์จะจัดฉลองในวันวิสาขบูชาหรือวันเพ็ญกลางเดือน 6 คือ เดือนวิสาขะ แต่ในประเทศอื่นที่เป็นนิกายมหายาน เช่น ญี่ปุ่น จะไม่ฉลองวันวิสาขบูชาในเดือน 6 เพราะวันวิสาขบูชาของนิกายมหายาน ตรงกับวันเพ็ญกลางเดือน 8 ประเทศญี่ปุ่น กำหนดวัน วิสาขบูชาตรงกับวันที่ 8 เมษายน ของทุกปีปฏิทินสุริยคติ บางนิกายในบางประเทศไม่ได้กำหนดวันประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพานของพระพุทธเจ้าในวันเดียวกัน ประเทศที่นับถือมหายานถือว่าพระพุทธเจ้าประสูติวันหนึ่ง ตรัสรู้วันหนึ่ง และปรินิพพานอีกวันหนึ่ง เช่น ประสูติวันที่ 8 เมษายน ตรัสรู้วันที่ 8 ธันวาคม และปรินิพพานวันที่ 15 กุมภาพันธ์ เราจึงเห็นได้ว่าในประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนา มหายาน จะถือเอาวันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าแตกต่างกันออกไป

การถือศีลการสวดประชาชน ได้กำหนดวันวิสาขบูชาตรงกับวันเพ็ญกลางเดือน 6 จึงเป็นการกำหนดตามแบบพระพุทธศาสนาเถรวาท และในภาษาของสหประชาชาติจึงไม่เรียกวันเพ็ญกลางเดือน 6 เพราะเดือน 6 เป็นจันทรคติ สหประชาชาติ ใช้คำว่า วันเพ็ญเดือนพฤษภาคม ดังนั้น ถ้าวันเพ็ญกลางเดือนตรงกับวันใดในเดือนพฤษภาคม สหประชาชาติถือว่าวันนั้นเป็นวันวิสาขบูชา

สำหรับในประเทศไทย ประวัติวันวิสาขบูชา Visakha Puja (Vesak Day) วันวิสาขบูชา ตรงกับวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 หรือราวเดือนพฤษภาคม แต่หากตรงกับปีอธิกมาส คือ มีเดือน 8 สองหน วันวิสาขบูชาจะเลื่อนไปเป็นวันขึ้น 15 ค่ำ กลางเดือน 7 หรือราวเดือนมิถุนายน

วิสาขบูชา ย่อมาจากคำว่า “วิสาขปุณณมีบูชา” แปลว่า การบูชาพระในวันเพ็ญเดือนวิสาขะ (คือเดือน 6) ซึ่งมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้น 3 ประการ ในวันวิสาขบูชา ดังนี้

1. เป็นวันประสูติ นับเป็นวันที่ร่างกายของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้อุบัติขึ้นบนผืนโลก ณ ลุมพินีสถาน เมื่อวันเพ็ญเดือน 6 ตรงกับวันศุกร์ขึ้น 15 ค่ำ ก่อนพุทธศักราช 80 ปี พระนางสิริมหามายา พระมเหสีของพระเจ้าสุทโธทนะ แห่งกรุงกบิลพัสดุ์ ได้ประสูติพระโอรส ณ ใต้ต้นสาละนั้น ครั้นพระกุมารประสูติได้ 5 วัน ก็ได้รับการถวายพระนามว่า “สิทธัตถะ” แปลว่าผู้ต้องการความสำเร็จ

2. เป็นวันที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสรู้อนัตตธรรมโพธิญาณ ณ ร่มต้นอัสสัตถพฤกษ์ หรือต้นพระศรีมหาโพธิ์ ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา พระมหาบุรุษได้ทรงบรรลุสัพพัญญุตญาณ

3. เป็นวันปรินิพพานของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก่อนพุทธศักราช 1 ปี ณ ป่าสาละวัน เมืองกุสินารา คงสังฆณที่ควรแก่การใคร่ครวญชวนปฏิบัติที่ว่า

“เราเป็นผู้ครอบงำธรรมทั้งปวงรู้ธรรมทั้งปวง อันตณหาและทิณฺฐิ ไม่ฉาบทาแล้ว ในธรรมทั้งปวงละธรรมเป็นไปในภูมิสามได้หมด พ้นแล้วเพราะความสิ้นไปแห่งตณหา เราตรัสรู้ยิ่งเองแล้ว จะพึงอ้างใครเล่า อาจารย์ของเราไม่มี คนเช่นเราก็ไม่มี บุคคลเสมอเหมือนเราก็ไม่มี ในโลกกับทั้งเทวโลก เพราะเราเป็นพระอรหันต์ในโลก เราเป็นศาสดา หาศาสดาอื่นยิ่งกว่ามิได้ เราผู้เดียวเป็นพระสัมมาสัมพุทธะ เราเป็นผู้เย็นใจดับกิเลสได้แล้ว เราจะไปเมืองในแคว้นกาสิ เพื่อประกาศธรรมจักรให้เป็นไป เราจะติกลองประกาศอมตธรรมในโลกอันมืด เพื่อให้สัตว์ได้ธรรมจักขุ”

การอุบัติขึ้นของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ เปรียบเสมือนดวงสุริยาที่ทอแสงให้ความสว่างในชีวิตแก่สรรพสัตว์ทั้งปวงโดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง พระพุทธองค์เสด็จมาเพื่อประโยชน์สุขของมวลมนุษยชาติและสรรพสัตว์ทั้งหลายทุก ๆ พระองค์

4. วันวิสาขบูชาสร้างบารมี

การจะพรรณนาพุทธคุณด้วยเวลาอันสั้นนั้น เปรียบไปแล้วก็เหมือนปริมาณน้ำที่ล้นดรูซึม เมื่อเทียบกับน้ำในมหาสมุทรอันกว้างใหญ่ เพราะว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงมีพระคุณอันยิ่งใหญ่ ต่อสัตว์โลกตั้งแต่สมัยที่สร้างบารมีเป็นพระโพธิสัตว์ ท่านคิดที่จะตรัสรู้ด้วยพระองค์เอง และก็สั่งสอนสัตว์โลกทั้งหลาย ทั้งมนุษย์และเทวา ให้ได้บรรลุธรรมตาม เมื่อคิดแล้ว ก็ลงมือทำไปด้วย ตั้งใจสร้างบารมี 30 ทัศน์เรื่อยมา ทั้งทรัพย์ อวัยวะและกิชีวิต นับครั้งไม่ถ้วน ยาวนานถึง 20 อสงไขยแสนมหากัป จนบารมีของท่านเต็มเปี่ยม ได้มาเสวยทิพย์สมบัติอยู่สวรรค์ชั้นดุสิต เป็นท้าวสันดุสิต ปกครองสวรรค์ชั้นดุสิต เพื่อรอเวลาอันควร

เมื่อถึงกาลสมัยอันควรที่จะมาตรัสรู้ เทวดา พรหม อรูปพรหม ท้าวหมื่นโลกธาตฺว ตลอดภพสามก็มาประชุมพร้อมกัน และก้อัญเชิญพระองค์ลงมาบังเกิดในโลกมนุษย์ ซึ่งท่านก็จะตรวจตราดู ปัญจมหาวិโลกนะ คือ ดูทวีป ประเทศ อายุขัยของมนุษย์ยุคนั้น ดูตระกูลที่มนุษย์ยกย่องว่าเป็นเลิศในโลก และก้อดูพุทธมารดา ตรวจตราดูแล้วเห็นว่า เป็นการที่เหมาะสมจะได้มาเกิดในชมพูทวีป ในมัชฌิมประเทศ ในยุคที่มนุษย์มีอายุประมาณ 100 ปี เกิดในชาติตติยตระกูล และทรงกำหนดเอาพระนางสิริมหามายาเป็นพุทธมารดา จากนั้นจึงรับอาราธนา และก้ออริฐานจิตลงมาเกิดในโลกมนุษย์ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2539 : 16)

วันประสูติ - วันวิสาขบูชา วันสำคัญสากลของโลก ย้อนไปก่อนพุทธศักราช 80 ปี ณ สวนลุมพินี ระหว่างกรุงกบิลพัสดุ์ และกรุงเทวทหะ พระจันทร์เสวยฤกษ์วิสาขะ ตรงกับวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 วันนี้ นับเป็นวันที่รูปกายของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้อุบัติขึ้นบนผืนโลก

พระนางสิริมหามายาผู้เป็นพุทธมารดา เมื่อทรงตั้งครรภ์ ด้วยความที่พระนางทรงรักษาศีลและฝึกสมาธิ (Meditation) มาก ทำให้ทรงเห็นพระโพธิสัตว์ที่อยู่ในครรภ์กำลังนั่งขัดสมาธิอย่างชัดเจน

เหมือนอย่างกับพระโพธิสัตว์นั่งสมาธิอยู่นอกพระครรภ์ ครั้นถึงคราวพระโพธิสัตว์จะประสูติปรากฏว่า พระพุทธมารดาทรงประทับยืน แทนที่จะนอนเหมือนอย่างกับคนอื่น ๆ แล้วพระโพธิสัตว์ประสูติโดยเอาพระบาทออกมาก่อน ประคองพระธรรมกถึกหย่อนขาขวาลงจากครรภ์มาสน์ ทันทีที่พระบาทเหยียบถึงพื้น ก็สามารถยืนและเดินได้เลยทันที นับเป็นอัศจรรย์ที่บังเกิดขึ้นได้ยาก



ภาพจาก สารานุกรมวิกิพีเดีย

เมื่อพระโพธิสัตว์ประสูติและยืนได้ถนัดแล้ว ทรงเปล่งอาสภิวาจาที่ทรงยืนยันถึงวัตถุประสงค์ในการเกิดอย่างชัดเจนว่า “อโคหมสสมิ โลกสสส เขฏฐโฐ เสฏฐโฐ หมสสมิ อายนติมา เม ขาติ นตถิทานิ ปุนพวกโว แปลว่า เราเป็นผู้เลิศ ผู้เจริญ ผู้ประเสริฐที่สุดในโลก ชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย บัดนี้ภพใหม่ไม่มีแก่เราอีกแล้ว” (ม.อ. (บาลี) 14/377)

ขณะที่พระโพธิสัตว์กำลังประสูตินั้น ได้บังเกิดความสุขสว่างไสวขึ้นในโลกและไกลไปถึงหมื่นโลกธาตุ บุพนิมิต 32 ประการปรากฏขึ้น ในหมื่นจักรวาลได้มีแสงสว่างสุดจะประมาณแผ่ซ่านไป พวกคนตาบอดต่างก็มองเห็นได้ พวกคนหูหนวกก็ได้ยินเสียง พวกคนใบ้ก็พูดได้ พวกคนค่อมก็มีตัวตรงขึ้น คนง่อยเปลี่ยนเสียขาเดินด้วยเท้าได้ สัตว์ทั้งปวงที่ถูกจองจำก็พ้นจากเครื่องพันธนาการ ไฟในนรกทุกแห่งก็ดับ ในเปรตวิสัยความหิวกระหายก็สงบระงับ เหล่าสัตว์เดียรัจฉานก็ไม่มี ความกลัวภัย โรคและไฟกิเลสมีรากจะเป็นต้นของสัตว์ทั้งปวงก็สงบระงับ นี่ก็นับเป็นความมหัศจรรย์ที่บังเกิดขึ้นได้ยากในโลกแท้

ครั้นพระองค์ทรงเจริญวัยขึ้น ก็ศึกษาความรู้จากครูที่มีความรู้อันสูงสุดของแผ่นดิน ท่านใช้เวลาเพียงแค่ 7 วันเท่านั้น ก็เรียนจนหมดภูมิความรู้ของครูที่อุตสาหศึกษามาตลอดชีวิต แม้พระองค์จะทรงพร้อมด้วยรูปสมบัติ ทรัพย์สมบัติและคุณสมบัติ แต่ก็ไม่ประมาทในชีวิต ครั้นได้ทอดพระเนตรเทวทูต 4 คือ เห็นคนแก่ คนเจ็บ คนตาย และก็เห็นสมณะ ก็คิดว่า ต้องเลือกชีวิตสมณะ เพราะเป็นชีวิตที่ประเสริฐที่สุด ที่จะมุ่งไปสู่หนทางพ้นทุกข์ ท่านจึงเสด็จออกผนวชเมื่อพระชนมายุได้ 29 พรรษา และได้ทรงม้ากัณฐกะ ออกผนวชที่ริมฝั่งแม่น้ำอนโณมา

วันตรัสรู้ - วันวิสาขบูชา วันสำคัญสากลของโลก หลังจากได้บำเพ็ญเพียรมายาวนานถึง 6 ปี ภายใต้อันธสัสถ์ทุกข ในวันนั้น พระบรมโพธิสัตว์ได้ทรงนั่งคู่อปราจิตบัลลังก์ซึ่งมีสายฟ้าจะผ่าลงตั้ง 100 ครั้งก็ไม่แตกทำลาย โดยทรงอธิษฐานว่า “แม่เลือดและเนื้อในกาย จักแห้งเหือดเหลือแต่หนัง เอ็น กระดูกก็ตาม トラบไคที่เรายังไม่บรรลुพระสัมมาสัมโพธิญาณ ได้รู้ ได้เห็นธรรมอันยิ่งแล้ว จักไม่ยอมลุกจากบัลลังก์นี้เป็นอันขาด จักนั่งอบรมกาย วาจา ใจ ให้ละเอียดถึงที่สุดให้ได้”

พอพญามารรู้เข้า ก็สะอึกพริบกันทั้งภพทีเดียว ได้เข้ามาสิงบังคับท้าวปรนิมิตสวตติ ให้เป็นเทวบุตรมาร แล้วก็พากันยกพลพักมารมาข่มขู่ มาอ้างสิทธิ์ว่า ที่ตรงนี้นะ เป็นที่ของพญามาร โดยมีเสนามารพร้อมด้วยพรรคพวกของตัวมาร พระโพธิสัตว์ท่านก็ไม่หวั่นไหว ท่านนั่งทำใจหยุดใจนิ่งอย่างเดียว ในที่สุดพระองค์ก็สามารถเอาชนะได้ ด้วยอานุภาพแห่งบารมีธรรม ที่สั่งสมมาอย่างดีแล้ว พระมหาบุรุษทรงพิจารณาปัจจุอาการอันประกอบด้วยองค์ 12 โดยอนุโลมและปฏิโลม หมื่นโลกธาตุหวั่นไหว 12 ครั้ง จนจรดน้ำรองแผ่นดินเป็นที่สุด พระมหาบุรุษได้ทรงบรรลุสัพพัญญุตญาณ ในเวลาอรุณขึ้น

เมื่อพระมหาบุรุษทรงบรรลุพระสัพพัญญุตญาณแล้ว โลกัณตณรกกว้าง 500 โยชน์ในระหว่างจักรวาลทั้งหลาย ไม่เคยสว่างด้วยแสงพระอาทิตย์ 7 ดวง ก็ได้มีแสงสว่างไสวเป็นอันเดียวกัน มหาสมุทรลึก 84,000 โยชน์ ได้กลายเป็นน้ำหวาน แม่น้ำทั้งหลายหยุดไหล คนบอดแต่กำเนิดก็มองเห็นรูป คนหนวกแต่กำเนิดก็กลับได้ยินเสียง คนง่อยเปลี้ยแต่กำเนิดก็เดินได้ กรรมกรทั้งหลายที่มีเครื่องจองจำเป็นต้น ได้ขาดหลุดไป !! พระมหาบุรุษได้รับการบูชาจากเหล่าทวยเทพด้วยสมบัติอันประกอบด้วยสิริหาปริมาณมิได้ ทรงเปล่งอุทานว่า

“เราเมื่อแสวงหานายช่างคือตัณหา ผู้กระทำเรือนเมื่อไม่ประสบ ได้ท่องเที่ยวไปยังสงสารมิใช่น้อย การเกิดบ่อย ๆ เป็นทุกข์ตูก่อนนายช่างผู้กระทำเรือน เราเห็นท่านแล้ว ท่านจักทำเรือนไม่ได้อีกต่อไป ชีโครทั้งปวงของท่าน เราหักแล้ว ยอดเรือนเรากำจัดแล้ว จิตของเราถึงวิสังขารคือนิพพานแล้ว เราได้ถึงความสิ้นตัณหาแล้ว”

เมื่อตรัสรู้แล้ว ก็ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณเปี่ยมล้น อบรมพร่ำสอนชาวโลกให้รู้และเห็นธรรมตามไปด้วย ตลอดระยะเวลาอันยาวนาน 45 พรรษา พระพุทธองค์ต้องทรงดำเนินด้วยพระบาทเปล่า เสด็จจาริกไปเผยแผ่พระศาสนาตามดินแดนต่าง ๆ อย่างไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย ทรงแสดงธรรมประดุจหางายของทีที่คว่ำเปิดของที่ปิด บอกทางแก่คนหลงทาง หรือจุดประทีปในมืดเพื่อให้คนมองเห็น ทำให้มีสรรพสัตว์ได้บรรลุธรรมากันสมเป็นอริยบุคคลมากมายนับไม่ถ้วน จากนั้นจึงเสด็จดับขันธปรินิพพาน

วันปรินิพพาน - วันวิสาขบูชา วันสำคัญสากลของโลก เมื่อทรงมีพระชนมายุได้ 80 พรรษา และวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ก่อนพุทธศักราช 1 ปี ณ ป่าสาละวัน เมืองกุสินารา วันนี้เป็นวันที่พระพุทธองค์เสด็จดับขันธปรินิพพาน รูปรายที่ประกอบด้วยเลือดเนื้อแตกดับลง คงเหลือแต่พระธรรมกาย เสด็จสู่พระนิพพาน ก่อนจะเสด็จดับขันธนั้น ยังทรงมีมหากรุณาประทานปัจฉิมโอวาทแก่พุทธบริษัทว่า “สังขารร่างกายของเราไม่เที่ยง มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา พวกเธอจงยังความไม่ประมาทให้ถึงพร้อมเถิด”

ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องราวการประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยย่อ ซึ่งเป็นต้นแบบอย่างดีให้พวกเราได้ทำตาม พระองค์เป็นบรมครูที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของโลกจากอดีตมาจนกระทั่งปัจจุบัน ดังนั้น ในวันเพ็ญเดือนหกของทุกปีชาวพุทธศาสนิกชนต่างทราบว่าเป็นวันวิสาขบูชา

5. กิจกรรมชาวพุทธในวันวิสาขบูชา

พุทธบริษัทรวมใจ จดวิสาขประวัติ น้อมถวายเป็นพุทธบูชาในวันวิสาขบูชา สำหรับ “ธรรมะ” บทสำคัญที่ควรหอบหิ้วมาฝากให้แก่ผู้อ่าน มีใจความตามรูปเป็นภาษาบาลีที่ว่า “สีลํ พฺลํ อปฺปมํ สีลํ อวูธมฺ ตตฺถ...สีลํ อภยํ สีลํ สํกมฺมํ สีลํ กวณฺณมฺ” ซึ่งแปลเป็นความไทยได้ว่า “ศีลเป็นกำลังไม่มีที่เปรียบ ศีลเป็นอาวุธสูงสุด ศีลเป็นเครื่องประดับอย่างประเสริฐสุด ศีลเป็นเกราะอย่างอัศจรรย์” ผู้เรียบเรียงบทความนี้ ในนามของกรรมการสมคมศิษย์อนงคาราม ในพระบรมราชูปถัมภ์ และในพระอุปถัมภ์พิเศษของ สมเด็จพระศรี

นครินทรابรมราชชนนี ขออาราธนาอานุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัยจงปกป้องคุ้มครองท่านผู้อ่านทุก ๆ ท่านและครอบครัวจงประสบแต่ความสุขความ เจริญเทอญ (ส. มหา (ไทย) 19/1697)

สำหรับชาวพุทธทั่วโลกแล้ว วันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญที่สุดเมื่อเทียบกับวันสำคัญทางศาสนาพุทธอื่น ๆ และในหลาย ๆ ประเทศที่นับถือพุทธศาสนาจะมีการจัดงานเฉลิมฉลองควบคู่ไปด้วยโดยเฉพาะที่ศรีลังกา จะมีการจัดงานใหญ่ในระดับชาติถึง 7 วัน 7 คืน มีการปล่อยนกปล่อยปลาเป็นพุทธบูชา มีการตั้งโรงทาน มีการประดับประดาธงทิว และโคมไฟต่าง ๆ ทั้งตามบ้านเรือนประชาชนและวัดวาอารามอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ

วิสาขบูชานี้ จึงเป็นนิมิตหมายแห่งธรรมทั้งปวง ที่พระพุทธองค์ทรงพร่ำสอนมาตลอด 45 พระพรรษา ว่า "สิ่งใดมีความเกิดเป็นธรรมดา สิ่งนั้นย่อมมีความดับไปเป็นธรรมดา" ทรงอาศัยพระพุทธสรีระนี้ เป็นเครื่องยืนยันอย่างหนักแน่น ในธรรมที่ทรงแสดงไว้แล้วนั้นว่า “แม้พระองค์เอง ถึงจะทรงไว้ซึ่งบุญญาบารมีที่สั่งสมมาแล้วอย่างยาวนาน แม้จะมากมายสักเพียงไหน



ภาพจาก สารานุกรมวิกิพีเดีย

พระองค์ก็ไม่ได้รับการยกเว้น ให้อยู่นอกเหนือกฎเกณฑ์แห่งไตรลักษณ์ ที่พระองค์ทรงตรัสไว้ดีแล้วนี้ได้เลย ” นั่นคือ ทุกสรรพสิ่งเกิดขึ้นแล้ว ต้องดับไปเท่านั้น ไม่มีเว้นแม้แต่พระสรีระของพระองค์เอง (พ. พันธุเสนา, 2550 : 85)

6. บทสรุป

สรุปว่า วันวิสาขบูชา เป็นวันที่ระลึกถึงวันประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพานขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งตรงกับวันเพ็ญ เดือนวิสาขมาส (เดือน 6) ตรงกันทั้ง 3 คราว คือ

- เข้าวันศุกร์ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ปีกอ ก่อนพุทธศักราช 80 ปี เจ้าชายสิทธัตถะ ประสูติ ที่พระราชอุทยานลุมพินีวันระหว่างกรุงกบิลพัสดุ์กับเทวทหะ

- เข้ามีควันพุธ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ปีระกา ก่อนพุทธศักราช 45 ปี เจ้าชายสิทธัตถะ ตรัสรู้ เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อพระชนมายุ 35 พรรษา ณ ใต้ร่มไม้ศรีมหาโพธิ์ ฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม หลังจากออกผนวชได้ 6 ปี ปัจจุบัน สถานที่แห่งนี้เรียกว่า พุทธคยา เป็นตำบลหนึ่งของเมืองคยาแห่งรัฐพิหาร ประเทศอินเดีย

-หลังจากตรัสรู้ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงออกประกาศพระธรรมวินัยและโปรดเวไนยสัตว์เป็นเวลา 45 ปี เมื่อพระชนมายุได้ 80 พรรษา ก็ เสด็จดับขันธปรินิพพาน เมื่อวันอังคาร ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ปีมะเส็ง ณ สาลวโนทยาน ของมัลลกะเศรษฐี เมืองกุสินารา แคว้นมัลละ (ปัจจุบันอยู่ในเมืองกุสินคระ รัฐอุตตรประเทศ ประเทศอินเดีย)

เนื่องจากเหตุการณ์สำคัญทั้ง 3 เหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้น เกิดขึ้นตรงกันในวันเพ็ญ เดือน 6 ชาวพุทธจึงเรียกการบูชาในวันนี้ว่า "วันวิสาขบูชา" ซึ่งแปลว่า การบูชาในวันเพ็ญเดือนหก (บางแห่งเรียกว่า วันพระพุทธเจ้า หรือ พุทธชยันตี) (เสถียรพงษ์ วรรณปก, 2554 : 45)

“วันวิสาขบูชา” เป็นวันสำคัญของพุทธศาสนิกชนทั่วโลก เพราะเป็นวันที่พระพุทธเจ้าประสูติ ตรัสรู้ และเสด็จดับขันธปรินิพพาน พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนให้มวลมนุษยามีเมตตาธรรม และขันติธรรมต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เพื่อก่อให้เกิดสันติสุขในสังคม อันเป็นแนวทางของสหประชาชาติ จึงขอให้ที่ประชุม ณ เวลานั้น รับรองข้อมตินี้ ซึ่งเท่ากับเป็นการรับรองความสำคัญของพุทธศาสนาในองค์กรสหประชาชาติ โดยถือว่าวันดังกล่าวเป็นวันที่สำคัญขององค์การสหประชาชาติ และที่ทำการสมัชชาจะจัดให้มีการระลึกถึง (Observance) ตามความเหมาะสม” และในที่สุด สหประชาชาติก็ได้กำหนดให้วันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญสากลในการประชุมดังกล่าว นับเนื่องมาถึงบัดนี้เป็นเวลา “กว่า ๒ ทศวรรษ กว่า ๒๔ ปี” (นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ, 2554 : 63)

7. เอกสารอ้างอิง

นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ. (2554). ศาสนศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สหธรรมิก จำกัด.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี เติปิฎก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2539). พุทธศาสนกับการพัฒนามนุษย์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สหธรรมิก จำกัด.

พ. พันธุเสนา. (2550). คลังปริยัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จรัญสนิทวงศ์การพิมพ์.

เสถียรพงษ์ วรรณปก. (2554). วันวิสาขบูชา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สหธรรมิก จำกัด.